

Σ. Νικολαΐδου: Τα γράμματα εξημερώνουν τον άνθρωπο

Πηγή: ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ Σελ.: 47 Ημερομηνία έκδοσης: 17-05-2020
Επιφάνεια: 976.04 cm² Αρθρογράφος: Κυκλοφορία: 1200
Θέματα: ΒΙΒΛΙΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Σε αυτή τη δύσκολη συνθήκη του κορονοϊού, των αποστάσεων, των περιορισμών η Σοφία Νικολαΐδου παρακολουθεί τα πάντα με τις κεραίες τεκτονικές και περιμένει «να καταλαγιάσει ο κουρνιαχτός», όπως λέει χαρακτηριστικά στη «ΜτΚ». «Νομίζω ότι είναι πολύ νωρίς ακόμα για να βγάλει κανείς χρησμό. Μέσα σε μια στιγμή χάσαμε τη γλυκιά ρουτίνα (που τώρα την αναζητούμε) κι έγινε η ζωή μας σινεμά. Προσπαθώ, όπως όλοι μας, να ξαναβάλω τα πράγματα σε σειρά. Δεν είναι πάντα εύκολο. Επειδή όμως σε όλο αυτό το διάστημα του εγκλεισμού μιλούσα με αγαπημένους φίλους στη Νέα Υόρκη και το Παρίσι, έχω ένα ισχυρό μέτρο σύγκρισης. Πάρα πολύ με βοήθησε το γεγονός ότι η δουλειά μου, η διδασκαλία, δε σταμάτησε αλλά συνεχίστηκε, έστω από την οθόνη. Ίσως και ακόμα πιο εντατικά», συμπληρώνει.

Μετά τον εγκλεισμό, το καινούριο βιβλίο της με τίτλο «Το χρυσό βραχιόλι», έρχεται σαν βάλσαμο για όλους όσοι αγαπάμε τη γραφή της. «Μακάρι να λειτουργήσει για τους αναγνώστες, όπως λειτουργήσει για μένα όσο το έγγραφο: να συγκινήσει, να προκαλέσει αναμνήσεις και χαμόγελα, να μας κάνει να σκεφτούμε τη διαδρομή που διανύσαμε, εμείς και οι δικοί μας για να φτάσουμε ως εδώ. Αυτό το βιβλίο είναι η φωτογραφία μιας χώρας, της χώρας μας. Μιλάει όχι μόνο για το οικογενειακό αποψημένο που διαμόρφωσε την Ελλάδα, αλλά για τους ανθρώπους που ξέρουμε, που τήσαμε δίπλα τους, που τους αγαπάμε», επισημαίνει.

«Μια επανάσταση με όπλο τις σπουδές και τα γράμματα»

Ο τόμος που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Μεταίχμιο» περιλαμβάνει αληθινές αφηγήσεις πραγματικών ανθρώπων, που σπούδασαν πρώτοι στις οικογενειές τους, φόρεσαν δηλαδή «το χρυσό βραχιόλι», όπως το έλεγαν οι γιαγιάδες μας.

Η ιδέα γεννήθηκε όταν κάποια στιγμή η ίδια ανακατεύοντας τις ασπρόμαυρες φωτογραφίες στο πατρικό της, έπεσε πάνω στο απολυτήριο της μάνας της. Εκεί, δίπλα στον άριστο βαθμό, είδε για πρώτη φορά τη διατύπωση «κόρη εργάτη» (στα απολυτήρια εκείνης της εποχής αναγραφόταν το επάγγελμα του πατέρα). Αυτό την έκανε να υποσχεθεί στον εαυτό της πως θα γράψει ένα βιβλίο. «Σιγά σιγά, στα ταξίδια μου ανά την Ελλάδα άρχισα να μιλάω συστηματικά

Η συγγραφέας μιλά στη «ΜτΚ» για το τελευταίο βιβλίο της με τίτλο «Το χρυσό βραχιόλι», που ζωντανεύει μια ολόκληρη χώρα, αλλά και μια εποχή

Μ Της Κυριακής Τσολάκη

Σ. Νικολαΐδου: Τα γράμματα εξημερώνουν τον άνθρωπο

με ανθρώπους: Μακεδονία, Πελοπόννησος, Κρήτη, Αττική, Κέρκυρα και Κύπρος, Πρέβεζα και Τρίκαλα. Από τα χωριά του Έβρου ως τον κάμπο της Λάρισης και από τη Φλώρινα ως το Καρπενήσι», επισημαίνει.

Το θέμα παρέμενε πάντα στο πίσω μέρος του μυαλού της και το γραφείο της ήταν γεμάτο χαρτάκια με σημειώσεις, που δεν ήξερε τι να τα κάνει. Τις ιστορίες των κοντινών ανθρώπων τις είχε καταγράψει ίσως και τριάντα χρόνια πριν. Τα τελευταία επτά χρόνια όμως εργάστηκε πιο συστηματικά με ηχογραφήσεις. «Αυτό που μου έκανε εντύπωση ήταν πως, όταν έπεφτε το θέμα στο τραπέζι, όλοι άρπαζαν φωτιά. Όλοι είχαν μια ιστορία να διηγηθούν. Ίσως γιατί αυτή είναι η Ελλάδα».

Έτσι, με όλο αυτό το εύρος των τόπων και των ανθρώπων το βιβλίο φωτογραφίζει τη χώρα μας, αλλά και μια ολόκληρη εποχή. «Σιγά σιγά και ενώ οι αφηγήσεις πύκνωναν, άρχι-

σα να καταλαβαίνω καλύτερα ότι το 'χαρτί' ήταν για πολλά χρόνια το μέσο για μια ειρηνική επανάσταση που τήσαμε στην Ελλάδα του 20ού αιώνα: μια επανάσταση με όπλο τις σπουδές και τα γράμματα. Με το πτυχίο στο χέρι, άνθρωποι που γεννήθηκαν στη φτώχεια, από γονείς που ήξεραν λίγα ή ελάχιστα γράμματα, βρήκαν δουλειά και άλλαξαν ζωή. Έφυγαν από το χωριό και ήρθαν στην πόλη. Αγροτόπαιδα που έγιναν γιατροί, εργατοπαιδα που σπούδασαν δικηγόροι. Κορίτσια που πάλεψαν για το αυτονόητο: μια δουλειά και το δικό τους πορτοφόλι», τονίζει η συγγραφέας.

Μωσαϊκό από φωνές

Αυτό που κατάλαβε μέσα από τις συνεντεύξεις είναι πως οι άνθρωποι θέλουν να μιλήσουν, αρκεί να νιώσουν πως τους ακούς και τους σεβείσαι. «Κάποιοι, ειδικά ένας δυο επώνυμοι (παρότι στο βιβλίο δεν αναφέρονται ονοματεπώνυμα), ζήτησαν να δουν την ιστορία τους πριν δημοσιευτεί. Οι περισσότεροι όμως δεν είχαν κανένα πρόβλημα. Χάρηκαν τη διαδικασία και περιμένουν με ανυπομονησία για το αποτέλεσμα», απαντά στην ερώτηση για το αν αντιμετώπισε δυσκολίες στην προσέγγιση των ανθρώπων αυτών.

Και είναι πολλοί, αφού στις σελίδες του βιβλίου συναντιούνται τρεις γενιές Ελλήνων. «Η γενιά των γονιών μας, η δικιά μας γενιά και η γενιά των παιδιών μας», λέει η Σοφία Νικολαΐδου.

Όλες μαζί φτιάχνουν ένα μωσαϊκό από φωνές -σαν τα παλιά μωσαϊκά στα σπίτια που μεγαλώσαμε. «Μπορεί να είναι η ιδέα μου, όμως πίσω από τις ιστορίες τους ακούγεται ένα μοιρομύρισμα που χάνεται σιγά σιγά. Είναι οι φωνές των παλιών που πίστευαν ότι τα γράμματα σε κάνουν άνθρωπο. Ένα τραγούδι που το ρεφρέν του το ξέρουμε καλά. Είναι η

φωνή που λέει, εμείς μπορεί να πεινάσουμε, αλλά το παιδί θα σπουδάσει», σημειώνει.

Με την ίδια πεποίθηση μεγάλωσε κι εκείνη. «Μπορεί να φταίει το ότι προέρχομαι από σοί εκπαιδευτικών κι έχω περάσει όλη μου τη ζωή στην εκπαίδευση. Και παρόλο που ξέρουμε πια ότι τα πράγματα δεν είναι ακριβώς έτσι κι έχουμε ζήσει πολλά παράδοξα με φρικτούς ανθρώπους που διάβασαν τόνους βιβλία και μυαλό δεν έβαλαν, στο βάθος εξακολουθώ να το πιστεύω. Τα γράμματα εξημερώνουν τον άνθρωπο. Η τέχνη δίνει στήριγμα στα δύσκολα. Η επιστήμη σώζει ζωές. Και οι εξαιρέσεις επιβεβαιώνουν τον κανόνα. Σίγουρα υπάρχουν άνθρωποι αδιάβροχοι, η γνώση και η ζωή περνούν από επάνω τους και δεν τους αλλάζουν. Αλλά προτιμώ να βλέπω το ποτήρι μισογεμάτο. Ακόμα και σήμερα, η ευγνωμοσύνη ενός παιδιού σε ένα χωριό ή σε μια υποβαθμισμένη ή απομακρυσμένη περιοχή για έναν καλό δάσκαλο που νοιάζεται και προσπαθεί για τους μαθητές του είναι κάτι που με συγκινεί τεραστίως», υπογραμμίζει.

Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο ότι σε όλη τη διάρκεια της καραντίνας και της επίσημης ενημέρωσης η συζήτηση επικεντρώθηκε από την αρχή στα κρούσματα και στα θύματα, αλλά και στο αν και με ποιον τρόπο θα γίνουν οι Πανελλαδικές Εξετάσεις. «Αυτό μου έκανε εντύπωση (ίσως γιατί ήμουν μυγισιασμένη και ετοιμάζαμε την έκδοση του βιβλίου). Μέσα στη φωτιά που ζούσαμε, όμως παραδόξως, αυτό ήταν μέγα ζητούμενο. Το άνω διακοπόμενο των Πανελλαδικών. Ίσως γιατί στην Ελλάδα οι συγκεκριμένες εξετάσεις καθορίζουν πολλά σε ένα σπίτι. Αυτό με έκανε να σκεφθώ ότι, ακόμα και σήμερα, που πιστεύουμε ότι έχουμε απομακρυνθεί από πεπαιδευμένους αντιλήψεις, ίσως τα πράγματα δεν είναι όπως νομίζουμε», καταλήγει.